

א.ד.

פרוטוקול מס' 18

מישיבת ועדת העבודה

שהתקיימה ביום ד', י"א בסיון, תשי"ב - 4.6.52 בשעה 9.30

נכוחים: היו"ר ע. גוברין
 י. הראל
 ג. חברסקי
 ח. למדן (באיחור)
 א. סטופ
 א. שושסק
 ר. שרי
 א. תבורי

מוזמנים: י. אמיר
 מר קלייף
 גב' שמיר
 מר ויינברג
 מסדר הבטחון {

מסדר המספטים { מר שלגי
 מר קיסרון

סדר-היום: המסך הדיון בחוק הנכים (תיקון).

היו"ר ע. גוברין: אני פותח את הישיבה.

איני רשאי ואיני יכול לפתוח בדיוןנו מבלי שאגבה נמרצות, על דעת כלכם, את הפגיעה הגסה שפגעו בחברת-הכנסת וחברת ועדת העבודה חנה למדן. קרה סקרה חסוד בעל משמעות ציבורית. הורסה יד על שליח ציבור וחבר-כנסת שהביע את דעתו בפומבי.

עברו עלינו סערות בחירות לעיריות ולכנסת, אבל בריונות לא היה בתוכנו ונחוז לעקרה מן השורש בעודה באבה. אני מביע את תקוותי כי המפלגה אשר מקרבה קם הגריון תרחיקהו מסורותיה למען ישמעון וידעון.

אני מצטער כי חברת-הכנסת חנה למדן אינה כאן, וברשותכם אמסוד לה הודעה זו, ואנסה להביאה גם לידיעת הציבור.

היו"ר ע. גוברין:

אנו עוברים לדיון בתביעות הנכים. כדי
לרענן את זכרוכם ברצוני להזכיר כי בא"כח אגף הנכים, אשר הופיע לפנינו
בישיבה הקודמת, ה"לה 4 נקודות יסוד בהן חולקים הנכים על הצעת הממשלה:

- (1) הצמדת התגמול היסוד לדרגת עובד מדינה;
- (2) גובה תגמול היסוד, והתביעה היא כי התגמול יוצמד לדרגה 14 של הדירוג הממשלתי;
- (3) הכללת כל הנכים מ-35% נכות ומעלה במסגרת מקבלי התגמולים החדשים;
- (4) שינוי השיטה הנוכחית של ההפחתות.

אבקש את נציגי משרד הבטחון למסור לנו כיצד
הם רואים את פני הדגריה ובאיזו מידה הם רואים אפשרות להיענות לתביעות
אלו.

מר קלייף: א. הצמדת התגמול לדירוג הממשלתי.

לנו יש התנגדות מסוימת לדרישה זו, אשר נובעת
מהעקרון שאין לראות את הנכים כפקידים ממשלתיים. התגמול שניתן לנכה
אינו מסודר או שכן בעד עבודתו, אלא הוא בבחינת פיצוי בעד הסבל שנגרם
לו עקב נכותו, וכן תמיכה מסוימת הניתנת לו לכיסוי ההוצאות הנוספות
שנגרמות לו בחיי יום-יום עקב נכות זו. כל נכה, ואפילו בעל דרגת נכות
של 100%, מסוגל לעבודה לאחר הכשרה מתאימה. העיקר הוא למצוא בנכה
את הכוחות הנפשיים שיעזרו לו להתגבר על המניעים הפסיכיים ויאפשרו לו
להקלט בעבודה ולהיות חבר פעיל בציבור. במידה שקיימים מניעים פיזיים,
הרי איש זה נמצא אצלנו בטיפול מתמיד ואנו מסתדלים לתת לו את כל ההכשרה
המאפשרת לו להתגבר על הפגמים הפיזיים שלו.

גם בשאר הארצות אין מפסידים את התגמול
לדירוג הממשלתי ואין מטווים מצבו של נכה למצב פקיד. בכל מקום נקבע
סכום מסוים וסכום זה הוא תמיד קטן מסכרו של הפקיד הנמוך ביותר בשירות
הממשלתי. באנגליה, למשל, בשנת 1951 קיבל הפקיד הנמוך ביותר בשירות
הממשלה 12 ל"ש לחדש, בו בזמן שנכה 100% היה מקבל 9 ל"ש לחדש.
נכה בעל דרגת נכות של 100% בארצות-הברית מקבל 150 דולר לחדש, בו בזמן
שפקיד נמוך מקבל בממוצע 175-דולר לחדש.

ישנה סיבה נוספת הטונעת מאתנו לקבל דרישה
זו, סיבה אשר עורר בזמנו נציג משרד המספטים. כיום אין למעשה חוק
קובע את הדירוג הממשלתי בארץ, קיים דירוג אבל הוא בנוי על הוצאות
פנימיות מסוימות העוללות להשתנות. עכשיו מעבדים את חוק שירות המדינה,
אבל טרם ידוע מה יהיה תכנון. אין אנו יכולים להצמיד את התגמול לדבר
שעוד לא בא לעולם.

עמדתנו היא: בחוק ייקבע סכום אבסולוטי מסוים כתגמול יסוד, והוא יהיה כפוף לתנועות של אינדקס יוקרה-חיים.

ב. גובה תגמול היסוד.

אנו קבענו תשלום יסוד של 23 ל"י, אשר מודהה
עם מסכורתו היסודית של פקיד ממשלתי בדרגה 17. הנכים תובעים שתשלום
היסוד יזדהה עם דרגה 14, ופידוש הדבר תוספת של 10 ל"י, כלומר תשלום
יסוד של 33 ל"י לחדש.

אני סבור שצריך לקחת בחשבון עובדה חשובה:
התגמול פטור מס הכנסה, וכן יש לנכים בדרגת נכות של 50% ומעלה הנחות
בדולות מס הכנסה לגבי הכנסותיהם האחרות. לפי חישובים שערכנו נוכחנו

סד קלייף:

לדעת כי זכות זו מעניקה לנכה רווק תוספת של 11 ל"י בהשוואה לפקיד בריא הנקבל את אותו התשלום ולנכה נשוי תוספת של 14 ל"י ויותר. אם נביא בחשבון את ההקלות וההנחות האחרות שמקבלים הנכים כמו למשל: שחרור של 75% מסס הארנונה העירונית, שחרור מסס סותרות של מחזורת יכוא הדרושות לסיקורס, הקלות בשיכון, הרי יצא כי הנכה נמצא במצב הרבה יותר טוב מפקיד לא רק בדרגה 14 אלא בדרגה הרבה יותר גבוהה.

עמדתנו היא: אנו עומדים על כך שתגמול היסוד יהיה בגובה של 23 ל"י לחודש.

ג. הכללת כל הנכים של 35% נכות ומעלה במסגרת מקבלי התגמולים החדשים.

נכות
בזמנו קבענו 50%/בהתחשב עם פעולת הסיקורס שהיא פעולה ישראלית מקורית. בשום ארץ אחרת אין מנגנון מסלתי המספל בסיקורס ולכלי של הנכים. לי ידועות רק 2 פעולות כאלו. בארצות-הברית - שם כל חייל מסוחר, בין אם נכה או לא, וסאי לקבל אסראי בערבות המסלה לשיכון בסכום של 2,000 דולר, ובשביל עסק 1,000 דולר; ובאנגליה - שם נתנו לכל חייל מסוחר אשר איבד את סקורס עסקיו הקודם ורצה לחדשו, הענקת נסך עד 150 ל"י ס.

ביסוד פעולתנו קבענו כי המטרה אינה תשלום התגמולים אלא סיקורס כלכלי של הנכה והחזרתו לחיים אזרחיים עצמאיים. שאפנו להעמיד את הנכה על רגליו כדי שיוכל לקיים את עצמו ולהרגיש עצמו כאיש מועיל ופרודוקטיבי בציבור. בזה הטקענו את מיטב מאמצינו וכספינו, והשתדלנו להקטין ככל האפשר את חוג האנשים הזכאים לתגמולים חדשים, כדי לעודד את הנכים לעצמאות כלכלית. הנכה, ברוב המקרים, אינו נכה פיזי אלא פסיכי ונריך לעטול קנה מדי להסביר לו כי על-ידי נכותו הוא אינו נופל מאיש בריא וטטוגל להביא את אותה התועלת.

מה הוא הנימוק העיקרי לדריסת הנכים בדבר הרחבת חוג מקבלי התגמולים החדשים? הם טוענים: אותו נכה של 35% עד 50%, במקרה ויטאר מחוסר עבודה או מחוסר סיקורס, נשאר ללא כל מעד ותמיכה של הממשלה. הוא יאלץ לחפש בעצמו מקורות מחייה, והנכות מכבידה עליו ומקטה עליו לקבל עבודה. במקרה ונכה הוא מחוסר עבודה הוא יכול לפנות לרשות הטוטטכת להעסקת נכים והיא תוציא עבודו צו העסקה. כפי שידוע לכם, חובה על כל בותן עבודה להעסיק נכים במסכה של 5% מטספר העובדים במפעל. במקרה של סגירת המפעל, או חוסר אפשרות להתאים לנכה עבודה בגלל מצב בריאותו, והוא נשאר מחוסר עבודה, הוא יכול ליהנות מטעיף 6(ב) בחוק האוכר:

היה אותו נרה מחוסר פרנסה, וסאי קצין תגמולים להורות, כי ישולמו לנכה, כל עוד הוא מחוסר פרנסה, תגמולים בשיעור גבוה מטנקבע בטעיף קסן(א), וגלבר שלא יעלה על שיעור התגמולים שהיה מקבל אותו נכה אילו היתה דרגת נכותו 100%.

עמדתנו היא: טעיף 6(ב) יחול גם על נכים בדרגות נכות של 35% עד 50%, אם הנכה הוא מחוסר עבודה ופרנסה שלא באמתו.

טר קלייף:

ג. שיטת ההפחמות.

הנכים למעשה לא התנגדו אף פעם לשיטת ההפחמות, הם מחייבים שיטה זו, היא עוזרת להם ללחוץ על הגברת פעולות הסיקום. הם תובעים שההפחמות תחלנה רק לאחר שהנכה יסתכר סכום השווה לתגמולים של נכה בעל 100% נכות ולא 65% או 60%. אנו מסכימים להצעה זו בהסתייגות אחת, שהיא תחול רק לגבי נכים שעיקר הכנסותיהם הוא שכר עבודה, במקרה כזה אנו יודעים את ההכנה ויכולים לקבוע אותה. לגבי נכים שעיקר הכנסתם רווח מעסק עצמי, אנו מציעים לקבוע את ההכנסה שאינה גוררת הפחתה בגובה של תגמול לנכה בעל דרגת נכות של 75%. לנכים אשר שוקטו על-ידנו והכנסתם למעשה עוברת את גבול ההפחתה המכסימאלית, אנו מסלטים 25% מהתגמול. זהו סכום הסתלם בכל מקרה.

גב' שמיר:

אניא לכם דוגמה במספרים. התגמול הטלא הפגיע לנכה רווק הוא 23 ל"י יסוד ותוספת יוקר של 44 ל"י, לפי האינדקס של חדש אפריל, כלומר 67 ל"י. אם נכה רווק זה טועק בספעל או במסדר והכנסתו היא מסכורת חדשית, כל שכר של 67 ל"י לחדש לא יגרור אחריו הפחתה. אם נניח שהוא מסתכר 85 ל"י לחדש, אנו עושים את החשבון הבא: סכום כ- 85 ל"י את ה- 67 ל"י, נשארות איפוא 13 ל"י. 90% מ- 13 ל"י נותנות לנו 11.00 ל"י. לאחר מכן מפחיתים סכום זה מהתגמול המגיע ל- 67 ל"י, יוצא שהוא מקבל מאתנו תגמול בגובה של 56 ל"י. אם נחבר זאת עם ההכנסה שהוא מקבל מהמעביד יוצא שהוא יקבל בחדש 141 ל"י. התגמול שהוא מקבל מאתנו שסוחרר סכום 50, ועל הכנסתו האחרת יש לו שחרור שנתי של 250 ל"י בתור אזרח; 300 ל"י הנכה, כלומר: הוא אינו משלם כלום כל סם הכנסה. אזרח המסתכר 140 ל"י בחדש משלם סם הכנסה בגובה של 15 ל"י לחדש.

לנכה בעל עסק פרטי אין שכר חדשי קבוע וגם איננו יכולים לבדוק את הכנסתו בדיוק. אם הוא יגיע להכנסה של 50 ל"י לחדש הכנסתו לא תגרור כל הפחתה. כל הכנסה שעולה על 50 ל"י תגרור הפחתה לפי החשבון שהטברתי קודם.

הינ"ר ע. גוברנין:

כאשר הובאו החוקים הראשוניים על הנכים והמספחות הכולות לפני ועדת העבודה של הכנסת הראשונה היו בינינו ויכוחים מהותיים על הדרך שעלינו ללכת בה. גזמנו אכדנו: מיטב מאמצי המדינה צריכים להיות מוטקעים בסיקום, מטרתנו צריכה להיות להחזיר את הנכים לחיים כלכליים עצמאיים כדי שלא יהיו תלויים באחרים. ברצוני לומר לזכות הנכים שהופיעו אז לפנינו כי גם הם נקטו עמדה דומה. אני טבור כי הדרך בה הלכה הכנסת הראשונה וועדת העבודה שלה, לפי הקווים אשר הותרו, היתה נכונה ובריאה מבחינת האינטרס הלאומי בכללי של המדינה בכלל ושל הנכים בפרט. אני מתנגד לכן סנוניה שיטה בריאה זו ונלך בדרך אחרת.

המטלה אם להעמיד את תגמול היסוד של הנכים לדרגת עובדי המדינה עמדה בפני הוועדה והיה הקריעה בטלילה. אני עומד על כך גם עכשיו. עמדה דומה נקטו נציגי כל המפלגות, פרט למפ"ם, בנוגע למסכורת חברי הכנסת. מבחינה ציבורית נוח להגיד כי מסכורת חברי הכנסת אפודה לדרגת פקידי הממשלה, אולם רוב חברי הכנסת התנגדו לכך, במענה כי הכנסת היא סוברנית וצריך שיהיה לה האומץ להחליט על עצמה. עמדתי זו עלולה להשתנות באם יוחלט שהכנסת תקבע את מסכורת עובדי המדינה, אבל כל עוד הכנסת אינה מחליטה על דרגות המסכורת של הפקידים בשירות הממשלתי, איני מסכים שזכותנו תופקד ותוצמד למיזו החלטה של איגוד עובדי המדינה או נציג המנגנון. אני טבור כי ועדת העבודה, ביזמתה היא, יכולה תמיד לבוא ולטעון כי בעקבות העלאה כללית של מסכורת יש להעלות את תגמול היסוד המסתלם לנכים. כל הדבר תלוי בסינוי של סעיף אחד בחוק, ואין צורך בגלל החסט הזה להצמיד את התגמול לדרגת ממשלתית.

אד .

היו"ר ע. גוברין:

אני מעוניין כי ההחלטות בנדון תיקון
ה וק תקבלנה פה אחד, ולכן אני סבור כי עלינו למצוא פשרה ולהיענות
לחלק מהביעות הנכיים.

הצעותי הן:

- (1) לקבל את התיקון של נציגי מסרד המסחון בנוגע להפחתות;
- (2) להגדיל את תגמול היסוד ב- 3 - 2 לירות.

בשאלת ההנחות לסיים התלבטנו רבות
בדיונינו הראשונים. היו חברים שהתנגדו בפרצות לכל שחרור מססים,
הם טענו שהנכה צריך להרגיש עצמו כמו אזרח, לקבל מה סמגיע לו מאת
המדינה ולשלם למדינה את כל המסים כמו אזרח אחר. התייעצנו בנדון
גם עם אנשי מדע אשר מבינים את נפש האדם, ולאחר בירורים יסודיים
הוחלט שיש לתת לנכיים או למשפחות השכולות הרגשה שמעניקים להם זכויות
יתר וזכות עדיפות לגבי אזרחים אחרים, ומעריכים את הקרבן שהביאו
למען המולדת.

א. מסופ:

הגישה שנכה צריך לקבל שכר יסודי כמו
פקיד בדרגה נמוכה אינה נכונה. עלינו
לקחת בחשבון שיט נכיים, שלו היו בריאים, היו יכולים לעלות בסולם הדרגות
לדרגה גבוהה, ואני מדגד עכסיו על אותם הנכיים החיים רק מהתגמול המסתלם
להם על-ידי המדינה.

התוספת של 3 - 2 ל"י שמגיע היוסבראס
היא נמוכה, התוספת של 10 ל"י שדורשים הנכיים היא גבוהה והמדינה לא
תוכל לשאת בה, אני מציע על-כן פשרה: תוספת של 5 ל"י לתגמול היסוד.
אשר ליתר ההצעות אני מסכי עם דעת היוסבראס.

ב. טברסקי:

דריסת הנכיים להצמדת התגמול לדירוג המסלתי
בראית לי כבלתי צודקת מכמה וכמה טעמים, ולאן דוקא מהטעם הפורמלי מסרם
עובד חוק שירות המדינה. אסור שהנכה יראה את התגמול כמסכורת שכל
קיומו עליו, עליו לשאוף לעבודה טובה ולקבל מסכורת כמו כל אזרח אחר.

אני סבורה כי הדרישות להגדלת שכר היסוד
והקטנת ההפחתות הן צודקות, אבל עלינו לשקול היטב איזו דרישה עדיפה
מבחינה ציבורית, ולאיזו מסתי הביעות נוכל להיענות. אם נצא מההנחה
העקרונית כי עלינו לחתור לקראת חזרת ההכרה בנכה שעליו לעבוד ולהיות
אזרח ככל האזרחים במדינה, נראה לי כי המביעה להקטנת ההפחתות עדיפה,
אם כי אני חייבת להודות כי ידם בחנתי את פני הדברים ואיני יכולה להביע
את דעתי.

א. טרומטק:

איני חושב כי כל חברי הוועדה המפיקו
לעיין בחומר ולעכלו כדי לקבוע עמדה ברורה
לגבי הבעיות שנתעוררו. יש אמנם חברי ועדה אשר דנו בעניין והחומר נהיר
להם, אבל לעומתם יש אחרים שאינם בקיאים בפרטי הבעיה ועליהם ללמוד
אותה. אני מציע לכן כי בישיבה זו לא נקבע מסמרות ונדחה את קבלת ההחלטות
לישיבה הקרובה.

תביעת הנכיים להצמדת השכר לדרגה המסללית
באה עקב העובדה כי במסך הזמן הועלו המסכורות של העובדים פי כמה בו בזמן
ששכרם היסודי של הנכיים נשאר ללא שינוי. הם חוששים כי בעתיד שוב
תכאנה העלאות ואילו הנכיים ישארו באותו שכר יסודי אשר קבוע לפי החוק
ואינו מסתנה.

א. סוסטק:

אני מציע כי נקבל החלטה ברוח זו:
לאחר כל העלאה ניכרת בסכרם של עובדי הסדינה או עובדים אחרים,
תזמין ועדת העבודה את נציגי משרד הבטחון ותרון עם על סינויים
בסכר היסודי של תגמול הנכים.

ברצוני לציין בסיפוק רב את הדאגה,
החרדה והטיפול הניתנים לנכי מלחמת השחרור, אבל בהזדמנות זו אני רואה
חובה לעצמי להדגיש ולהזכיר לחברי הוועדה כי ישנם נכים, אשר לפי דעת
הממשלה אינם בכללים בחוק, ולכן אינם נהנים מהזכויות שמעניק החוק.
אני רואה בזה ליקוי שנגרם עקב הפלייה מפלגתית ללא צדק לגופו של ענין,
ומבקש לתקן פגם זה.

ה. למדן:

אני סבורה כי עלינו לעשות חלוקה נוספת
בין כלל הנכים. צריך להיות הבדל בתגמול
היסוד המסתלם לנכים בעלי דרגת נכות עד 80%, לבין נכים בעלי דרגת
נכות גבוהה יותר, כלומר נכים של 80% עד 100%, כיוון שהאחרונים מסוגלים
פחות לעבודה סדירה.

ו. אמיר:

שיקום נכה של 100% אינו דבר קל ועולה
לסדינה ביוקר רב. אם הקיטונו בית-טלאכה
למטאטאים עבור העוורים, עשינו זאת אך ורק כדי לסקם נכים של 100%.

ז. למדן:

אני מתכוונת לתת הענקות לאלה שאינם מסוגלים
לעבודה, עבור אלה שמסוגלים לעבודה אני
מקבלת את הקו הכללי.

ח. קליינר:

יש הגיון בהצעת חברת-הכנסת למדן, אבל
ברצוני לציין כי נכה מחוסר עבודה מקבל
באופן פרמננטי תגמול של 100%. (ח. למדן: אבל סכום זה בסוף מאד).
אנו קבענו כי סכום זה הוא המינימום הדרוש לקיום, זה מונח ביסוד כל
החוק.

היו"ר ע. גוברנין:

אני סבור כי ניעתר לבקשת חברת-הכנסת סוסטק
ולא בסכס או נקבל החלטות בישיבה זו. בלאו
הכי טרם סיימנו את הדיון ועלינו יהיה להמשיכו בסבוע הבא. עלינו יהיה
גם להחליט על תאריך תחילת תקפו של החוק.

ועדת העבודה תקיים בסבוע הבא סתי ישיבות:
ביום ג' בטעה 10.30 וביום ד' בטעה 10.00.

הישיבה בעולה.

הישיבה נועלה בטעה 11.15